

[Vědomí a to, co je mu „dáno“]

800526-2

Na první pohled se může zdát, že pro vědomí je rozhodující to, co je mu dáno. Vědomí se zajisté vztahuje k tomu, co mu je dáno. Ale proč vůbec mluvíme o tom, že je vědomí něco „dáno“? Kdo nebo co tu našemu vědomí něco dává? Je tomu vskutku tak, že „věci“ se našemu vědomí samy „dávají“? Je tedy ve věcech něco víc, než že jenom „jsou“? Je v nich nějaký vztah k nám, k našemu vědomí? Co vlastně vede věci k tomu, aby se k nám vztáhly, aby pronikaly k našemu vědomí, aby se našemu vědomí „dávaly“? V pojmu věci je přece jakási nezávislost na nás a na našem vědomí, ba dokonce jakási netečnost, inerce vůči nám a vůči našemu vědomí. Věc je „skutečně“ taková, jaká je bez veškerého vztahu k nám a zejména bez jakéhokoli našeho přičinění, přidání, bez čehokoli, co bychom my podnikali. Je tento pojem „věci“ falešný a potřebuje revize?

Jedna věc může být zvýznamněna v rámci osvětí nějaké živé bytosti (a tím se jí dostává „subjektivního“ zabarvení, tj. je přeznačena *ad usum* oné bytosti), ale táž věc se může vyjevit, ukázat v pravé podobě. Co je to „pravá podoba“? Není to ta podoba, kterou má věc sama o sobě, bez cizích přidání i ubrání? To by předpokládalo, že věc je tím, čím jest, že je zkrátka jednoznačná. Ale naše zkušenost nám praví, že skutečnosti (věci) nejsou nikdy jednoznačné, nýbrž naopak víceznačné, mnohoznačné. Jejich pravá podoba není „dána“, nýbrž musí se teprve vyjevit. Vyjevuje se nikoli sama o sobě, v izolaci, nýbrž naopak v kontextu. Záleží na kontextu, vyjeví-li se věc ve své pravé podobě anebo v podobě nepravé, nevlastní. Jenom v pravém kontextu se ukáže pravá povaha věcí. A právě do tohoto pravého kontextu náleží vedle věci, která se ukazuje (resp. dává), vedle subjektu, kterému se ukazuje, a vedle myšlení (řeči, slova) jako prostředníka onoho ukazování, ještě něco čtvrtého, co představuje normu a kritérium jak pravé podoby věci, tak pravého vztahu, přístupu subjektu, tak i pravého myšlení jako media vyjevování. Touto normou je pravda.

Má elementární důležitost, že pravda není jenom normou myšlení, poznávání, ale také a vlastně primárně normou „danosti“ věci, tj. normou její pravé podoby. Vztah pravdy k věci je v tomto ohledu konstitutivní, pravda ovládá, řídí věci; ale aby se sama ukázala jako pravda, aby se vložila do kontextu jakožto pravda, k tomu jí je zapotřebí medium řeči, slova, myšlení. Proto se pravda vztahuje na mnohem vyšší úrovni a tak mnohem efektivněji k věcem nepřímo, mediem řeči, než přímo. Tady je třeba objasnit, proč tomu tak je; k tomu je však třeba ukázat strukturu události a proces zvnějšňování vnitřního (mediem slova se pravda uplatňuje ještě jinak než pouhým zvnějšňování vnitřního).

(krouž. blok, č. 80-032; Praha, 800526-2.)